

Для посилань: Пискун О., Рубан К. Педагогічні умови формування дослідницьких умінь старшокласників у процесі вивчення технологій. Сучасні проблеми підготовки та професійного удосконалення працівників сфери освіти: Електронний збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції пам'яті академіка Миколи Ярмаченка. Чернівці: НУЧК імені Т. Г. Шевченка. 2023. С 40-41.

Оксана Пискун, кандидат педагогічних наук, доцент
Катерина Рубан, студентка магістратури
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка,
м. Чернівці, Україна

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ

Провідним завданням Нової української школи є формування в учнів ключових компетентностей і наскрізних умінь, які мають забезпечити успіх випускників у житті і будь-якому виді діяльності за рахунок оволодіння універсальними здатностями вирішувати нагальні проблеми. Одними з таких універсальних умінь є дослідницькі уміння.

Вивчення наукових джерел показало, що розвитком дослідницьких умінь учнів можна успішно займатися на усіх навчальних предметах: зокрема під час опанування природничих дисциплін, математики, інформатики, історії, а також трудового навчання і технологій. Метою нашого дослідження є виявлення педагогічних умов, за яких формуватимуться дослідницькі уміння старшокласників у процесі вивчення технологій.

З'ясовано, що дослідницькі уміння свідчать про рівень розвитку таких мислительних операцій, як: бачити і формулювати проблему, аналізувати факти і явища, спостерігати, шукати й критично опрацьовувати інформацію, будувати гіпотезу, визначати умови вирішення проблеми, обґрунтувати причини і наслідки, давати визначення поняттям, проводити експерименти тощо. Н. Недодатко трактує дослідницькі вміння як складне психічне утворення (синтез дій інтелектуальних, практичних, самоорганізації та самоконтролю, засвоєних та закріплених у способах діяльності), яке лежить в основі готовності школяра до пізнавального пошуку й виникає в результаті управління навчально-дослідницькою діяльністю учнів [2].

Для формування в учнів дослідницьких умінь необхідно підібрати найбільш придатні методики стимуляції пошукової діяльності, вибір яких визначається такими критеріями: доступністю в розумінні, можливістю засвоєння за обмежений час, високою результативністю активізації та стимуляції дослідницької діяльності учнів, поступовим ускладненням дослідницьких завдань. Дослідницька активність залежить від рівня особистісної мотивації

учня, тобто від прийняття проблемної ситуації як особисто важливої, тому для успішного здійснення дослідницької діяльності учні повинні мати особисту зацікавленість в її виконанні [1; 3].

Технологічна освіта володіє потужним потенціалом щодо розвитку дослідницьких умінь старшокласників. Широка варіативність змісту з предмету «Технології» здатна задовольнити будь-які інтереси учнів щодо теоретичних і практичних аспектів перетворювальної діяльності і дозволяє ставити різноманітні дослідницькі завдання. Окрім того, технологічна освіта здійснюється на основі проєктного підходу, а проєктна технологія навчання обов'язково включає в себе дослідницьку діяльність.

Зроблено висновок, що педагогічними умовами формування дослідницьких умінь старшокласників у процесі вивчення технологій мають бути такі:

- вибір навчальних модулів з предмету «Технології» має здійснюватися разом з учнями і ґрунтуватися на особистій зацікавленості в тому чи іншому виді діяльності, а теми проєктів мають бути особистісно значущими;

- вивчення нового матеріалу має будуватися на основі евристичних і проблемних методів навчання;

- необхідно практикувати самостійне планування і проведення старшокласниками лабораторних дослідів та експериментів з матеріалознавства, технологій обробки, сільськогосподарського дослідництва тощо;

- стимулювати учнів **проводити** ґрунтовні дослідження щодо історії розвитку та регіональних особливостей технологій, ремесел, технік декоративно-ужиткового мистецтва; досліджувати нову техніко-технологічну термінологію, в тому числі іншомовного походження тощо.

Учитель має прагнути до формування в учнів дослідницького типу мислення, де завжди є цікавість, сумнів, здивування, бажання досконало розібратися, «докопатися» до істини, вміння аналізувати, порівнювати, робити самостійні обґрунтовані висновки.

Ключові слова: дослідницькі вміння, дослідницька діяльність, мислительні операції, педагогічні умови.

Джерела:

1. Ващенко Л.С. Розвиток дослідницьких умінь старшокласників в умовах профільної школи. *Біологія і хімія у рідній школі*. 2017. № 3. С. 23–27.
2. Недодатко Н. Г. Формування навчально-дослідницьких умінь старшокласників: дис. ... канд. пед. наук. Кривий Ріг, 2000.
3. Ягенська Г.В., Степанюк А.В. Формування дослідницьких умінь школярів у галузі природничих наук (друга половина XX – початок XXI століття): монографія. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2021. 282 с.

Додано примітку [O1]: ологій,